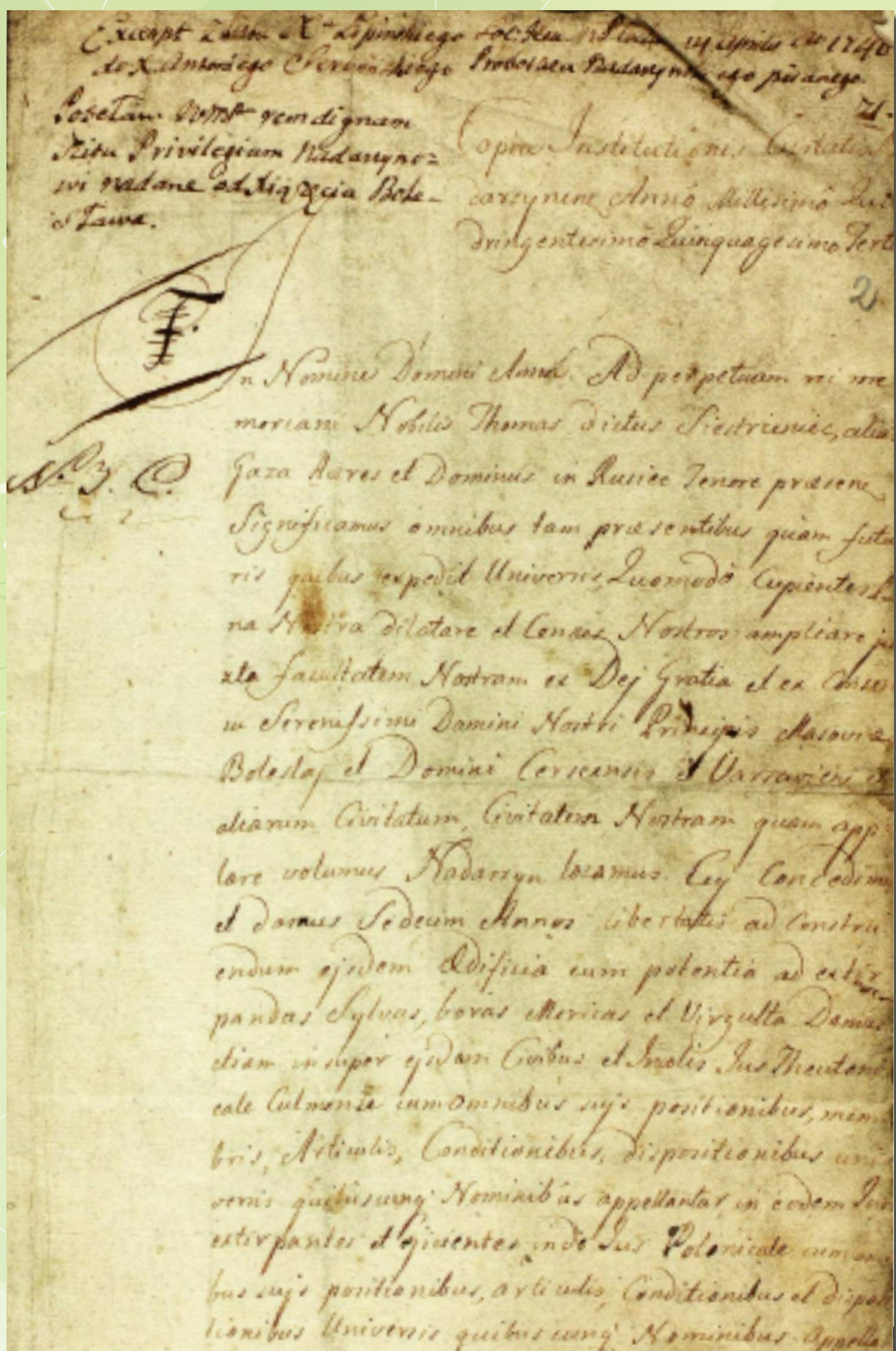

Nadarzyn był miastem (1453-1869)

Najstarszy znaleziony dokument potwierdzający erekcję miasta - fragment listu, napisanego po łacinie, z 1746 r. Adresowanego do Ks. Antoniego Serwińskiego - proboszcza nadarzyńskiej parafii potwierdzającego posiadane prawa miejskie, nadane w 1453 roku oraz wiążące się z tym faktem przywileje.
Źródło: Archiwum Akt Dawnych w Warszawie.

Nadarzyn jest osadą położoną w środkowej części Mazowsza. Potwierdzona w formie pisemnej historia Nadarzyna sięga czasów Księstwa Mazowieckiego, które powstało w wyniku podziału dzielnicowego Polski w 1138 r., po śmierci Bolesława III Krzywoustego. Obszar księstwa należał do księcia, który przekazywał ziemie swoim synom, zasłużonym rycerzom bądź Kościołowi. Na darowanych terenach zakładano pierwsze osady. Już w końcu XIV w. na terenie obecnej Gminy Nadarzyn zaczęto wycinać pierwotną puszcze i powstawały pierwsze wsie. Do najstarszych należą: Parole, Krakowiany, Szamoty – pierwsze wzmianki o nich pochodzą z tego właśnie okresu.

Był on wtedy osadą, stanowiącą własność znanej rodziny, mazowieckiej – Nadarzyńskich z Ruśca herbu Radwan, rezydującej w sąsiednim Ruścu.

To właśnie dzięki staraniom przedstawiciela tego rodu Tomasza, ówczesny książę mazowiecki Bolesław IV przywilejem z 1453 roku – podniósł osadę Nadarzyn do rangi miasta. Wydany przywilej zezwalał na lokację miasta na prawie chełmińskim (rozwój miasta opierał się na głównym trakcie handlowym). Była to 38 lokacja na Mazowszu w XV wieku, co świadczyło o świetności Nadarzyna w tamtych latach. Przywileje miejskie zostały potwierdzone przez królów polskich: Zygmunta Starożytnego w 1529 r., Zygmunta II Augusta w 1559 r., Jana III Sobieskiego w 1682 r., Augusta II w 1698 r. i Stanisława Augusta Poniatowskiego w 1779 r.

Envtrous de Varsovie – Grave par Ambroise Tardien a' Paris 1790r.
Źródło: Biblioteka Narodowa.

Pieczeń z okresu Bolesława V Warszawskiego
Źródło: wikipedia.org.

Nadarzyn był miastem (1453-1869)

Portret Tomasza Adama Hrabiego Ostrowskiego.
Źródło: <https://tomaszowmazowiecki.naszemiasto.pl/>.

Sytuacja ludności poprawiła się gdy miejscowość nabył Tomasz Adam z Rawitów Hrabia Ostrowski. Nałożone na mieszkańców „robocizny” zmienił na czynsz. Nadarzyn zawdzięcza mu stojący po dziś dzień, a wybudowany w 1806 r. kościół. Autorem projektu był znany ówczesnie architekt Jakub Kubicki.

Tomasz Adam z Rawitów Hrabia Ostrowski był wybitnym mężem stanu i jedną z najznamienitszych postaci przełomu XVIII i XIX wieku. Pełnił wiele ważnych funkcji w państwie. Był m.in. kasztelanem dworskim, członkiem Rady Nieustającej, osobą zaufaną króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Był także Prezesem Komisji Ekonomicznej Skarbu, prezesem Głównej Izby Obrachunkowej, stał na czele Komitetu Cywilnego, 17 stycznia 1817 roku na krótko przed śmiercią został mianowany Prezesem Senatu. Zmarł 5 lutego 1817 roku, a pochowany w nadarzyńskim kościele. Mowę pożegnalną nad jego trumną wygłosił m.in. Julian Ursyn Niemcewicz.

Pozostający od stuleci w cieniu stolicy Nadarzyn zaskakuje bogactwem swojej historii. Osadnictwo na tym terenie istniało już w epoce brązu czyli około 1000 lat przed Chrystusem. Potwierdzają to wyniki badań archeologicznych prowadzonych w 2004 roku między wsiami Rusiec i Młochów. Odnaleziono tam ślady działalności człowieka sięgające ok. 1000 lat p.n.e., a także pozostałości po dymarkach (piece do jednorazowego wytopu żelaza). Prowadzący wykopaliska naukowcy z Muzeum Hutnictwa Starożytnego w Pruszkowie, pod kierunkiem p. Stefana Wojdy szacują wiek dymarek na ok. I wiek n.e. Odkrycia te dają świadectwo istnienia na terenie obecnej gminy Nadarzyn osady należącej do drugiego co do wielkości na ziemiach polskich (po Górach Świętokrzyskich) centrum hutnictwa, tzw. Wielkiego Centrum Hutnictwa Metalurgicznego na Mazowszu.

Najstarsza znana pieczęć miasta Nadarzyn pochodzi z drugiej połowy XVIII wieku (1793 r.), która jako herb miejski zawiera trzy gałązki jedliny ustawione obok siebie pionowo. Dookoła nich znajduje się napis - „OPPIDI NADARZYNE-SIS” (oppidum z łac. – miasto, obwarowanie). Odnaleziona pieczęć znajduje się w Muzeum Narodowym w Warszawie.

W okresie porzobiorowym miejsce herbu zajęły godła państwowe. W roku 1847 władze nakazały przedstawienie rysunku herbu do zatwierdzenia, przedłożono zupełnie nowy projekt ze strzałą, mieczem i jastrzębiem.

Herb, którym gmina posługuje się obecnie po uprzednim dokładnym opracowaniu i zatwierdzeniu przez Centrum Heraldyki Polskiej został przyjęty przez Radę Gminy Nadarzyn Uchwałą Nr XXXVI/218/97, z dnia 12.08.1997 r.

Topographische Specialkarte – DG Reymann – Glogau 1844r.
Źródło: Biblioteka Narodowa.

Pieczęć miasta z podpisem pod dokumentem z 1827 roku Rachunek Kasy Miejskiej Nadarzyn, który znajdował się wtedy w woj. mazowieckim, w obwodzie warszawskim.
Źródło: Archiwum Akt Dawnych w Warszawie.

Dekret z 23 listopada 1807 r. z pieczęcią Nadarzyn, w którym prefekt Dep. Warszawskiego D. D. Lubiński powiadamia o nominowaniu Antoniego Dzierzbickiego na burmistrza miasta Nadarzyn.
Źródło: Archiwum Akt Dawnych w Warszawie.

Nadarzyn był miastem (1453-1869)

W Imieniu Najjaśniejszego
ALEXANDRA II-go,
CESARZA I SAMOWŁADCY WSZĘCH ROSSJI, KRÓLA POLSKIEGO,
WIELKIEGO KSIĘCIA FINLANDZKIEGO,
etc., etc., etc.,

Komitet Urządzający w Królestwie Polskiem.

Na zasadzie Najwyższego ukazu z d. 1 czerwca 1869 r. o przeimianowaniu osiadłości nie mających charakteru miejskiego w guberniach Królestwa Polskiego na osady. — Komitet urządzający, na przedstawienie członka-zawiadującego czynnościami komitetu, postanowił i stanowi:

I. Istniejące w gubernacji warszawskiej miasta: Okuniew i Piaseczno, w powiecie warszawskim; Karczew, Latowicz, Kołbiel, Cegłów i Stanisławów, w powiecie nowo-mińskim; Czersk, w powiecie górno-kalwaryjskim; Gaszczyn, Mogielnica, Przybyszew i Tarczyn, w powiecie grójckim; Wiskitki i Nadarzyn, w powiecie błońskim; Bielawa i Bolimów, w powiecie łowickim; Hów, w powiecie sochaczewskim; Osmolin, w powiecie gostyńskim; Dombrowice i Żychlin, w powiecie kutnowskim; Kowal, Lubraniec, Przedecz i Lubień, w powiecie włocławskim; Radziejew, Służewo i Raciążek, w powiecie radziejewskim, — zamienić na osady, z zastosowaniem następujących środków co do urządzenia w nich zarządu gminnego na zasadach, wskazanych w Najwyższym ukazie z d. 19 lutego (2 marca) 1864 r.:

1. w powiecie warszawskim:

Osadę Okuniew przyłączyć do składu gminy wiejskiej tegoż nazwiska, a w osadzie Piaseczno utworzyć osobny zarząd gminny.

W XVII i XVIII wieku Nadarzyn kilkakrotnie zmieniał właścicieli. Od 1678 roku był własnością jezuitów płockich, od 1774 roku należał do Branickich, a potem Ogińskich. Po III rozbiorze Polski, Nadarzyn znalazł się w zaborze pruskim, a od 1806 r. znajdował się pod zaborem rosyjskim.

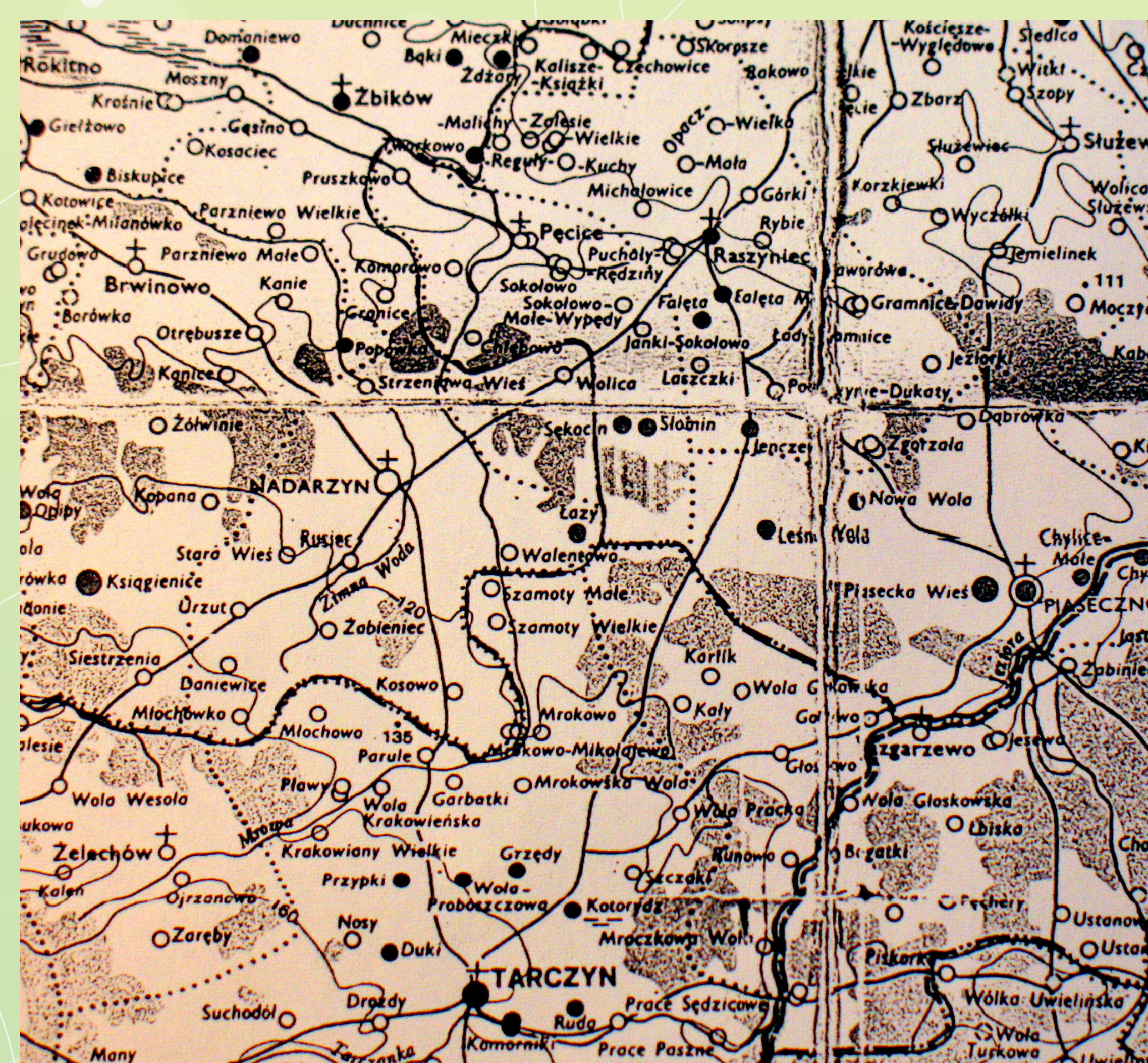
Nadarzyn był prężnie rozwijającym się miastem, a na jego rozwój wpływało przede wszystkim korzystne położenie w pobliżu stolicy na jednym z głównych szlaków kupieckich. W ramach polityki prowadzonej przez cara, w 1869 r. odebrano Nadarzynowi prawa miejskie. W latach międzywojennych Nadarzyn należał do gminy Młochów powiatu błońskiego. Był jednak siedzibą gminy. Stan taki miał miejsce do 1952 roku.

Gmina Nadarzyn położona jest w południowo-zachodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie pruszkowskim, zajmuje obszar o powierzchni 7 340 ha. Obecnie zamieszkuje tutaj ponad 14 000 mieszkańców. W okresie wiosenno – letnim liczba ludności zwiększa się o użytkowników działek letniskowych. W skład gminy wchodzi 15 sołectw. W zagospodarowaniu terenu przeważają grunty orne (60%), pozostałe to użytki zielone, łąki i pastwiska oraz lasy. Największym kompleksem leśnym gminy są Lasy Młochowskie. W ich obrębie utworzono dwa rezerваты przyrody Młochowski Łęg (12 ha) oraz Młochowski Rząd (27 ha).

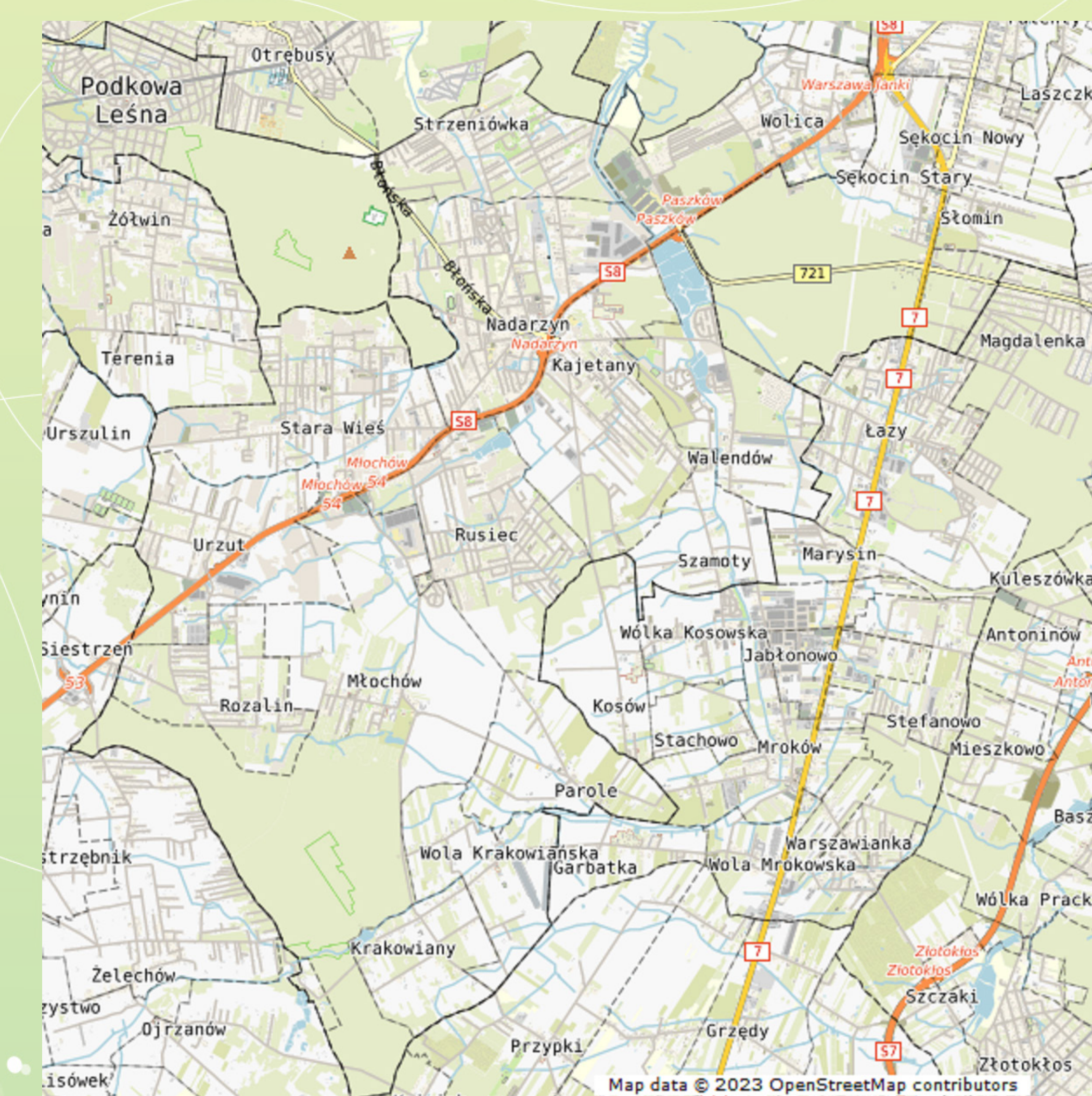
Dokument Komitetu Urządzającego Królestwa Polskiego o odebraniu praw miejskich Nadarzynowi (ukazem carskim z 1 czerwca 1869 roku); Dziennik Praw Królestwa Polskiego T.70/nr 240-244 str. 127; Podlaska Biblioteka Cyfrowa.

Wojskowy Instytut Geograficzny – Warszawa 1934r.
Źródło: Biblioteka Narodowa.

Mazowsze w drugiej połowie XVI w. – część południowa.
Atlas Historyczny Polski - Polska Akademia Nauk PWN – 1973r.
Źródło: Biblioteka Narodowa.

Aktualna mapa
Źródło: <https://mapa.szukacz.pl/mapnik.html>.

Nadarzyn był miastem (1453-1869)

Z każdym rokiem Nadarzyn zyskuje miejski charakter. W szybkim tempie wzrasta liczba nowych zabudowań, powstają nowe ulice domów jednorodzinnych i willi. Intensywnie rozwija się sieć handlowo – usługowa, powstają nowe sklepy oraz zakłady usługowe.

Rolnictwo utrzymuje się w południowej części gminy, gdzie przeważają grunty IV i V klasy o uregulowanych stosunkach wodnych. Bliskość producentów i rynków zbytu stwarza dobre warunki do rozwoju gospodarstw specjalistycznych, a także przetwórstwa owocowo – warzywnego. Większość z ponad 500 miejscowych gospodarstw indywidualnych posiada powierzchnię od 1 do 5 ha. W gminie Nadarzyn znajdują się ok. 1200 ha gruntów przeznaczonych pod budownictwo usługowe, przemysłowe i mieszkaniowe (większość tych gruntów jest położona wzdłuż trasy katowickiej).

Przez gminę Nadarzyn przebiegają drogi krajowe (15 km), wojewódzkie (4 km), powiatowe (43 km) i gminne (161 km). Układ tych dróg zapewnia sprawne i wygodne połączenie wewnątrz gminy oraz powiązania Nadarzyna z gminami sąsiednimi. Położenie gminy Nadarzyn przy trasie Warszawa-Katowice oraz niewielkie odległości od innych dróg krajowych stwarzają możliwość szybkiego i łatwego dojazdu do ekonomicznych centrów kraju takich jak Łódź, Wrocław, Katowice czy Kraków.

Gmina Nadarzyn położona jest pośród malowniczych kompleksów leśnych, rozległych pól i lasów będących „elementem zielonego pierścienia” otaczającego aglomerację warszawską. Na terenie gminy znajduje się również ciąg ekologiczny o znaczeniu regionalnym, przebiegający przez lasy ochronne Wolicy, wiąże on dolinę Wisły z Rynną Brwinowską i przez system wodny rzeki Utraty z Puszcą Kampinoską.

39 obiektów przyrodniczych podlega ochronie prawnej. W gminie znajdują się pomniki przyrody: aleje lipowe w Młochowie, zespół modrzewi w Lesie Młochowskim oraz aleje lipowe w pobliżu parku w Rozalinie.

Fot. pierwsze od góry: 1938 rok - uczniowie nadarzyńskiej szkoły wraz z ówczesnym kierownikiem Tomaszem Kalbarczykiem (w środku), Ks. Bronisławem Maliszewskim ówczesnym proboszczem oraz kadrą nauczycielską.

Szósty od lewej strony w górnym rzędzie **Karol Łoniewski**. Od 16-go roku życia tzn. od 1941 roku Karol działał w Szarych Szeregach, był instruktorem i uczył młodych harcerzy posługiwać się bronią. w 1943 roku wstąpił do Armii Krajowej, w czasie Powstania Warszawskiego został odznaczony Krzyżem Walecznych. Po wojnie należał do ruchu oporu Wolność i Niezawisłość (WiN) 18 lutego 1948r. został aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa. Ostatnie miesiące życia Karol Łoniewski spędził w niewielkiej celi więzienia kieleckiego. Przez siedem miesięcy był przesłuchiwany, zmuszano go, by wydał kolegów i obciążył zeznaniami siebie. 31 lipca 1948 roku został skazany na karę śmierci, pozbawienie praw publicznych, obywatelskich i honorowych. Wyrok na nim i trzech kolegach z WiN-u wykonano 24 września w Zagórku koło Kielc. Został zakopany w leśnej, nieoznaczonej, zbiorowej mogile. 5 czerwca 1992 roku Sąd Wojewódzki w Kielcach stwierdził nieważność wyroku byłego Wojskowego Sądu Rejonowego z 31 lipca 1948 r. co oznacza, że skazano na śmierć Człowieka Niewinnego. 3 lipca 2016 roku przedstawiciele Fundacji Niezłomni przekazali rodzinom trzech zidentyfikowanych osób noty identyfikacyjne porównawczych badań genetycznych DNA. W trakcie prac ekshumacyjnych, przeprowadzonych trzy miesiące wcześniej w zbiorowej mogile w Zgórsku k. Kielc, odnaleziono szczątki żołnierzy podziemia antysocjalistycznego z oddziałów Brygady Świętokrzyskiej NSZ, Armii Krajowej oraz WiN. Wśród nich szczątki Karola Łoniewskiego. 1 października 2016 roku szczątki ppor. Karola Łoniewskiego ps. Lew spoczęły na cmentarzu parafialnym w Nadarzynie Z archiwum siostry ppor. Karola Łoniewskiego Grażyny Kotońskiej.

Fot. drugie od góry: Dzień po wyzwoleniu: 18 stycznia 1945 roku pod remizą strażacką na nadarzyńskim rynku. Z archiwum Leona Giżyckiego, Izba Tradycji przy Ochotniczej Straży Pożarnej w Nadarzynie.

Fot. trzecie od góry: Nadarzyński rynek - widok na ulicę Poświętną - 1960 rok. Z archiwum Ewy Marjańskiej.

Nadarzyn był miastem (1453-1869)

Wybory do rad gmin w 1990 r. zostały zarządzane na 27 maja przez Prezesa Rady Ministrów, Tadeusza Mazowieckiego. Były to pierwsze wybory do samorządu terytorialnego w Polsce od czasu jego zniesienia w 1950 r. Wybrano skład 2 383 rad gmin, w sumie 51 987 radnych. Był to eksperyment, a jednocześnie ambitne wyzwanie dla Polski lokalnej. Transformacja ustrojowa całego kraju była wyzwaniem nie tylko w skali ogólnopolskiej, ale stała się też odważnym przedsięwzięciem dla środowisk lokalnych, które stopniowo przejmowały władzę i odpowiedzialność za sprawy mieszkańców i ich gminnych wspólnot.

Odrodzenie samorządu terytorialnego zastało Nadarzyn w trudnej sytuacji społeczno- gospodarczej, niegdysiejszy stan gminy nie pozwalał z optymizmem prognozować rozwoju. Ówczesny Nadarzyn cechował wiejski charakter gminy, niedoinwestowanie oraz uboga oferta dla mieszkańców. W latach 1990-1994 władze gminy mając na względzie dobro najmłodszych mieszkańców, chcąc stworzyć odpowiednie warunki do nauki rozpoczęły rozbudowę szkoły podstawowej w Nadarzynie oraz nadbudowę piętra szkoły podstawowej w Kostowcu. Dbając o rozwój kultury fizycznej i sportu dzieci oraz młodzieży, gmina podjęła się również modernizacji pawilonu sportowego przy stadionie. Jednym z priorytetowych działań I kadencji była budowa ośrodka zdrowia w Młochowie oraz wykonanie stanu surowego zabytkowego Zajazdu Nadarzyńskiego.

W ramach prac dotyczących infrastruktury wodociągowo–kanalizacyjnej, gmina podjęła się budowy SUW w Walendowie i w Bielinach, budowy wodociągów w Nadarzynie, Parolach, Woli Krakowiańskiej i Krakowianach. Rozpoczęto również budowę oczyszczalni ścieków w Nadarzynie. W tamtym okresie wykonano doświetlenie skrzyżowania ul. Warszawskiej z Pruszkowską i Błońską, przy ul. Brzozowej, Rolnej, Mszczonowskiej powstawało oświetlenie uliczne oraz przystanki przy trasie katowickiej. Zajęto się budową głównych linii gazociągów oraz infrastruktury telefonicznej w ramach społecznych komitetów telefoniczacji wsi. Powstały nawierzchnie asfaltowe w Nadarzynie oraz drogi o nawierzchni tłuczniowej (m. in. w Krakowianach i Starej Wsi).

Fot. pierwsze od góry: Przebudowa skrzyżowania w Nadarzynie (obecne rondo).

Fot. drugie od góry: Szkoła Podstawowa w Nadarzynie 2004 rok.

Fot. trzecie od góry: Zajazd nadarzyński przed remontem 1999 rok.

Fot. czwarte od góry: Rynek w Nadarzynie przed remontem.

Fot. z prawej: Budynek remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Nadarzynie (przed remontem w 2006 roku).

Nadarzyn był miastem (1453-1869)

Decyzja o odbudowie samorządu terytorialnego była jedną z pierwszych i kluczowych zmian wprowadzonych po 1989 roku. Wybory samorządowe z 1990 roku, były nie tylko pierwszymi rzeczywiście demokratycznymi od zakończenia II wojny światowej, stanowiły także kolejny krok w kształtowaniu nowej, wolnej Rzeczypospolitej.

W samorządzie okres od 1994 roku przyniósł stopniową normalizację, ale transformacja ustrojowa przynosiła wysokie koszty społeczne. Reforma samorządowa stała się jedną z nielicznych, niebudzących kontrowersji. Wspólnoty gminne chętnie angażowały się w sprawy lokalne, a uczestnictwo w życiu publicznym stało się dla wielu liderów społecznych platformą realizacji idei oraz postulatów mieszkańców.

Korzystne położenie geograficzne gminy jak i ogromny potencjał jej „uzbrojonych” terenów sprawiają, że jest ona miejscem niezwykle atrakcyjnym dla wielu firm, znanych w kraju jak i poza jego granicami. Dzisiejszy Nadarzyn to gmina nowoczesna i otwarta, w której inwestorzy mogą liczyć na przychyłność samorządu.

Gmina jest atrakcyjna nie tylko dla biznesu. Masowo osiedlają się tutaj nowi mieszkańcy. Zachęca do tego między innymi stworzona przez ostatnie lata infrastruktura, malownicza okolica, lasy z rezerwatami przyrody i szlakami do pieszych wędrówek.

Na przestrzeni ostatnich lat dzięki konsekwentnym działaniom samorządu oraz aktywnej postawie mieszkańców gmina Nadarzyn wyróżnia się na tle innych samorządów lokalnej Polski. Zrealizowano w tym czasie wiele ważnych przedsięwzięć zarówno w zakresie infrastruktury technicznej, jak i społecznej. Osiągnięcia gminy to wynik dialogu i zaufania między władzami oraz mieszkańcami. Aktywność społeczna mieszkańców i postulaty modernizacji poszczególnych sołectw stały się podstawą opracowania wielu dokumentów planistycznych i strategicznych.

Sukcesy gminy Nadarzyn widoczne są na zewnątrz. Napływ nowych mieszkańców i inwestorów potwierdza atrakcyjność gminy i stanowi przykład otwartości na nowe perspektywy.

Fot. pierwsze od góry: W 2006 roku Wójt Gminy Nadarzyn Janusz Grzyb odebrał tytuł „Gmina Fair Play”.

Fot. drugie od góry: Budynek Urzędu Gminy Nadarzyn z lotu ptaka.

Fot. trzecie od góry: Ścieżka rowerowa, ulica Pruszkowska.

Przyznanie „Super Perły Nauki” prof. Henrykowi Skarżyńskiemu 2018 rok.

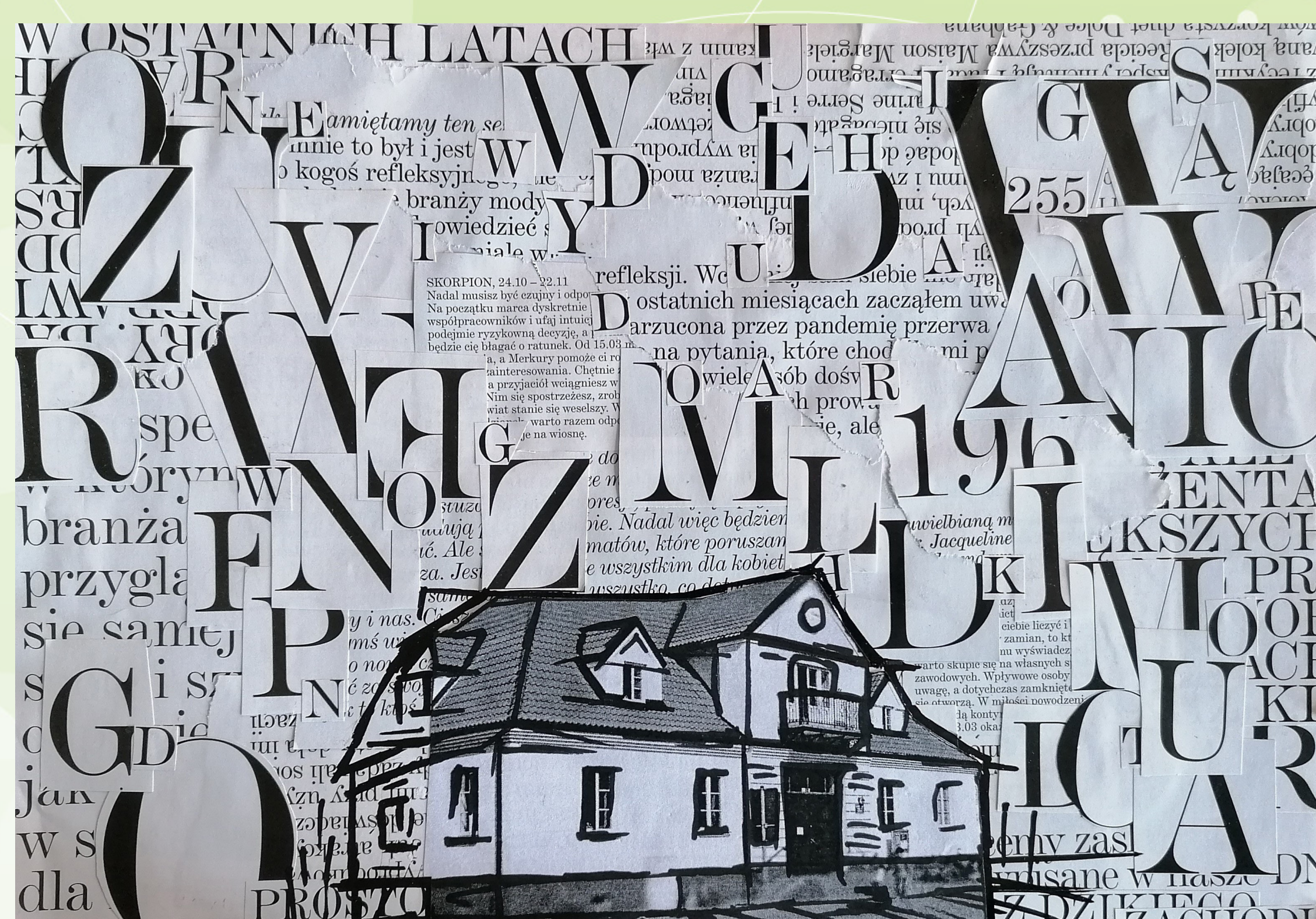

Budynek Nadarzyńskiego Ośrodka Kultury od strony ronda.

Nadarzyn: Nasza przyszłość...

Prace uczniów klas pierwszych Liceum Ogólnokształcącego w Nadarzynie.

Nadarzyn: Nikt nie otworzy...

Prace uczniów klas pierwszych Liceum Ogólnokształcącego w Nadarzynie.

